

PM 2009:101 RIV (Dnr 321-185/2009)

Barnsäkerhet i förskolan

Remiss från stadsrevisionen, revisorsgrupp 1

Borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen ”Barnsäkerhet i förskolan” överlämnas och åberopas denna promemoria.
2. Stadsdirektören ges i uppdrag att utarbeta förslag till stadsövergripande riktlinjer för arbetet med barnsäkerhet i förskolan.

Föredragande borgarrådet Lotta Edholm anför följande.

Ärendet

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av barnsäkerheten vid sex kommunala förskoleenheter vid tre stadsdelsnämnder. Även kommunstyrelsens roll i barnsäkerhetsarbetet kopplat till stadens övergripande säkerhetsarbete och stadens säkerhetspolicy har belysts. Syftet har varit att bedöma om styrning, uppföljning och kontroll av stadens arbete med barnsäkerhet är tillfredsställande.

Revisorerna anser att det behövs en bättre styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska barnsäkerhetsarbetet inom staden på såväl central som lokal nivå. Revisionskontoret anser att de granskade förskoleenheterna i huvudsak har en tillfredsställande egenkontroll inom arbetet med barnsäkerhet. Revisorerna konstaterar att förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur arbetet med barnsäkerhet ska genomföras och följas upp.

Beredning

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö.

Mina synpunkter

Barn, föräldrar och personal måste kunna lita på att förskolans miljöer är trygga och uppfyller de krav på barnsäkerhet som lagar och andra styrdokument föreskriver. I stadens nya förskoleplan anges tydligt att såväl inomhus- som utomhusmiljöer i förskolan måste uppfylla gällande krav på barnsäkerhet.

Revisionskontorets granskning av sex förskolor i Stockholm visar att barnsäkerhetsarbetet vid de granskade enheterna i huvudsak fungerar väl. Samtliga granskade förskolor har fungerande livsmedelskontroll och följer lagstiftningen vad gäller registerkontroll av personal. En majoritet av de undersökta förskolorna har genomfört

allergirond. Revisorerna anser att arbetet med brandskydd samt inrapportering av olyckor och tillbud kan förbättras.

Revisionskontoret efterlyser tydligare samordning och uppföljning av barnsäkerhetsarbetet i förskolan för hela staden. Såväl stadsledningskontoret som de nämnder vars remissvar utgör underlag i ärendet anser att kommunfullmäktige och ansvariga nämnder bör fastslå indikatorer för en mer systematisk uppföljning av barnsäkerhetsarbetet. Jag instämmer i detta. Såväl utbildningsnämnden som de tre granskade stadsdelsnämnderna instämmer dessutom i revisionskontorets önskan om en central samordning av gemensamma riktlinjer och styrdokument. Mot bakgrund av detta bör stadsdirektören uppdras att ta fram förslag till mätbara indikatorer och aktiviteter för arbetet med barnsäkerhet inför kommunfullmäktiges budgetbeslut i höst.

Stadsdirektören bör också uppdras att återkomma till kommunstyrelsen med förslag till stadsgemensamma riktlinjer och styrdokument för barnsäkerhetsarbetet i förskolan. Barnsäkerhetsfrågorna skulle med fördel kunna bli en egen del av stadens säkerhetsprogram.

Som utbildningsnämnden anför i sitt remissvar är det angeläget att regelverket kring barnsäkerhet omfattar såväl kommunal som enskilt driven verksamhet. Drygt 35 procent av Stockholms barn går i dag i enskilt drivna förskolor. För enskilt drivna förskolor regleras stadens krav på barnsäkerhet i riktlinjerna för tillståndsgivning, godkännande och ersättning. I riktlinjerna anges klart och tydligt att varje anordnare är ansvarig för barnens säkerhet. Dokumenterad barnsäkerhetsrond ska göras innan verksamheten startas och därefter en gång per år. Rutiner för barnsäkerhet och kriser ska dokumenteras och ses över årligen och alla allvarligare tillbud och olyckor ska dokumenteras samt meddelas barnens vårdnadshavare. All personal ska vara väl insatt i vad som gäller ansvaret för barnens säkerhet.

Jag föreslår att borgarrådsberedningen föreslår att kommunstyrelsen beslutar följande

1. Som svar på remissen ”Barnsäkerhet i förskolan” överlämnas och åberopas denna promemoria.
2. Stadsdirektören ges i uppdrag att utarbeta förslag till stadsövergripande riktlinjer för arbetet med barnsäkerhet i förskolan.

Stockholm den 14 maj 2009

LOTTA EDHOLM

Bilaga

Revisionsrapporten ”Barnsäkerhet i förskolan”

Borgarrådsberedningen tillstyrker föredragande borgarrådets förslag.

Särskilt uttalande gjordes av borgarråden *Carin Jämtin* och *Roger Mogert* (båda s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) enligt följande.

Vi instämmer i revisorernas bedömning av behovet av tydligare samordning och uppföljning av barnsäkerhetsarbetet i förskolan för hela staden. Det är av stor vikt att stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden som ytterst ansvariga får återkoppling på den uppföljning och kon-

troll som genomförs av barnsäkerheten i förskolorna. Där det brister i brandsäkerhet och uppfyllelse av Miljöbalkens krav på det organisatoriska ansvaret för barnsäkerheten måste åtgärder vidtas snarast möjligt.

Särskilt uttalande gjordes av borgarrådet *Yvonne Ruwaida* (mp) enligt följande.

Stadsrevisionens rapport visar på flera allvarliga missförhållanden när det gäller barnsäkerhet i förskolan. Säkerheten är en av de allra viktigaste aspekterna för barn, föräldrar och personal och det är därför positivt att borgarrådet Edholm föreslår att stadsövergripande riktlinjer för barnsäkerhet utarbetas. Det är av stor vikt att stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden som ytterst ansvariga får återkoppling på den uppföljning och kontroll som genomförs av barnsäkerheten i förskolorna. Där det brister i brandsäkerhet och uppfyllelse av Miljöbalkens krav på det organisatoriska ansvaret för barnsäkerheten måste åtgärder vidtas snarast möjligt.

Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att risken finns att säkerhetsarbetet blir lidande när avdelningar växer och personalen blir färre. Verksamheternas resurser krymper varje år eftersom de aldrig får kompensation för pris- och löneökningar. Miljöpartiet redovisar pris- och lönekomensation i budgeten och satsar därutöver 75 miljoner mer än majoriteten på förskolan.

Kommunstyrelsen

Särskilt uttalande gjordes av *Roger Mogert, Tomas Rudin, Teres Lindberg* och *Malte Sigemalm* (alla s) och *Ann-Margarethe Livh* (v) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (s) och (v) i borgarrådsberedningen.

Särskilt uttalande gjordes av *Stefan Nilsson* (mp) med hänvisning till det särskilda uttalandet av (mp) i borgarrådsberedningen.

ÄRENDET

Stadsrevisionen har genomfört en granskning av barnsäkerheten vid sex kommunala förskoleenheter vid tre stadsdelsnämnder. Även kommunstyrelsens roll i barnsäkerhetsarbetet kopplat till stadens övergripande säkerhetsarbete och stadens säkerhetspolicy har belysts. Syftet har varit att bedöma om styrning, uppföljning och kontroll av stadens arbete med barnsäkerhet är tillfredsställande.

Revisorerna anser att det behövs en bättre styrning, uppföljning och kontroll av det systematiska barnsäkerhetsarbetet inom staden på såväl central som lokal nivå. Revisionskontoret anser att de granskade förskoleenheterna i huvudsak har en tillfredsställande egenkontroll inom arbetet med barnsäkerhet. Revisorerna konstaterar att förskoleenheterna måste ges bättre stöd och vägledning för hur arbetet med barnsäkerhet ska genomföras och följas upp.

BEREDNING

Ärendet har remitterats till stadsledningskontoret, utbildningsnämnden samt stadsdelsnämnderna Kungsholmen, Spånga-Tensta och Älvsjö.

Stadsledningskontoret

Stadsledningskontorets tjänsteutlåtande daterat den 27 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Stadsledningskontoret anser att det är viktigt med ett fungerande barnsäkerhetsarbete i stadens förskolor. Den nya förskoleplanen har därför kompletterats med följande skrivning angående barnsäkerhetsarbete:

”Lugn och trygghet är en viktig förutsättning för barns utveckling och lärande. Förskolan ska erbjuda miljöer som ger barn tid för och möjlighet till koncentration och eftertanke. Förskolans inomhus- och utomhusmiljöer måste uppfylla gällande krav på barnsäkerhet för att garantera personal och barn en god arbetsmiljö.”

Stadsledningskontoret har även för avsikt att föreslå komplettering av målet om en trygg miljö med mätbara indikatorer eller aktiviteter. Stadsledningskontoret delar revisionskontorets uppfattning att nämnderna bör fastställa nämndmål i enlighet med lagstiftning och kommunfullmäktiges intentioner i budgeten. Stadsledningskontoret anser att det inte är nödvändigt med ett alltför enhetligt arbetssätt för ökad barnsäkerhet då nämnderna måste ges möjlighet att organisera sin verksamhet och därmed arbetssätt efter sina egna förutsättningar.

Stadsledningskontoret anser att lagstiftningen och de styrdokument som redan finns tillsammans med stadens nya säkerhetsprogram är tillräckligt för att nämnderna på ett bra sätt ska kunna arbeta med barnsäkerhet. Det är upp till nämnderna att själva samordna riktlinjer och styrdokument för att på bästa sätt säkra barnsäkerheten i förskolan. Stadsledningskontoret har inför 2009 utvecklat stadens metoder för risk- och väsentlighetsanalyser. Stadens verksamhetsuppföljningssystem ”ILS-webben” har kompletterats med ett verktyg där nämnderna kan genomföra risk- och väsentlighetsbedömning för väsentliga verksamheter och processer, vilket barnsäkerhetsarbetet är. Genom detta verktyg har stadsledningskontoret gett nämnderna bättre möjlighet att genomföra och följa upp det systematiska barnsäkerhetsarbetet. För att förenkla nämndernas arbete med inrapportering av olyckor och tillbud pågår en översyn av stadens inrapporteringssystem.

Utbildningsnämnden

Utbildningsnämnden beslutade vid sitt sammanträde den 12 mars 2009

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas till kommunstyrelsen som svar på revisionsrapporten.

Utbildningsförvaltningens tjänsteutlåtande daterat den 9 februari 2009

har i huvudsak följande lydelse.

Ansvar och roller när det gäller barnsäkerhetsarbetet i förskolan är fördelade så att *kommunstyrelsen* har det övergripande ansvaret för stadens säkerhetsarbete i linje med säkerhetspolicyn. *Stadsdelsnämnderna* ansvarar för kommunal förskoleverksamhet och har därmed ansvar för barnsäkerheten i verksamheterna.

Utbildningsförvaltningen har ansvar för den stadsövergripande kvalitetsgranskningen, inspektion av de kommunala förskolorna samt tillståndsgivning, tillsyn och inspektion av de enskilt drivna förskolorna. Mot bakgrund av ansvarsfördelningen koncentreras remissvaret till de frågor som rör ett övergripande ansvar.

Förvaltningen instämmer i att riktlinjer och styrdokument bör samordnas för ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt. Regelverk bör vara gemensamt för både kommunal och enskilt driven verksamhet. En samordning skulle underlätta upprätthållandet av säkerheten i förskolan.

Förslaget till förskoleplan kommer att innehålla en passus om att förskolans inomhus- och utomhusmiljö måste uppfylla gällande krav på barnsäkerhet. Målen i kommunfullmäktiges budget för förskoleverksamheten är översiktligt formulerade och anger en viljeinriktning. Konkreta indikatorer till målet om trygghet och trygg miljö i förskolan finns inte. Förvaltningen föreslår att indikatorer tas fram för att säkra barnsäkerheten i förskolan och för att bättre kunna systematisera och följa upp arbetet.

Kungsholmens stadsdelsnämnd

Kungsholmens stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2009

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på revisionsrapporten.

Kungsholmens stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 8 april 2009

har i huvudsak följande lydelse.

Ett av Kungsholmens stadsdelsnämnds mål för förskolan är att ”förskolan ska vara rolig, trygg och stimulerande”. Förvaltningen anser att övergripande befintliga mål som relaterar till förskolans alla områden är bra och föreslår istället att stöd ges till förskoleenheterna i att formulera åtaganden och indikatorer som konkretiserar pågående arbete i syfte att bättre systematisera och följa upp utvecklingen.

Förvaltningen välkomnar ett gemensamt regelverk och instämmer i revisionskontorets slutsats att det vore bra om riktlinjer och styrdokument samordnades.

Ansvar gällande barnsäkerhetsarbetet, liksom för annat delegerat ansvar, följer linjeorganisationen och rollerna är tydliga. Förvaltningen anser sig därmed följa kraven i miljöbalken och kommer därför inte att särskilt dokumentera just denna ansvarsfördelning. Separata handlingsplaner borgar, som framgår av resultatet i revisionen, inte för att faktiskt arbete utförs. Tydlig policy, bra rutiner och framförallt ett heltäckande system för egenkontroll borgar däremot för god säkerhet i våra förskolor.

Rutiner och dokumentation för barnsäkerhetsarbete ingår idag i enheternas system för egenkontroll. Gällande regelverk sammanställs och kommuniceras från förvaltningsnivå. Förskoleenheterna har rutiner för bland annat barnskydds rond, allergirond, livsmedelshanter-

ing, systematiskt brandskyddsarbete och registerkontroll för att nämna några områden. Systemet för egenkontroll håller i skrivande stund på att revideras och förvaltningen kommer att lägga särskild vikt vid att se över rutiner för intern kontroll gällande brandskyddsarbetet i enlighet med revisionskontorets konstaterande. Incidentrapporteringen kommer framöver att rapporteras till nämnd i samband med löpande budgetuppföljning.

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd

Spånga-Tensta stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 16 april 2009

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på revisionsrapporten.

Spånga-Tensta stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 23 mars 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Ett prioriterat område för stadsdelens förskolor är arbetet kring barnsäkerhet och rutiner kring exempelvis egenkontroll, skyddsronder och att barnens inomhus- och utomhusmiljöer följs upp kontinuerligt. Checklistor för t ex allergirond och egenkontroll inom förskolan revideras regelbundet och ingår i enheternas egna handlingsplaner.

Förskoleenheterna gör regelbundna och systematiska brandskyddsronder. Arbets sättet varierar och i den interna kontrollen måste brandskyddsarbetet ses över och förvaltningen föreslår att det integreras i stadsdelens internkontrollplan för barnsäkerhetsarbetet. Förvaltningen föreslår vidare att förskolornas incidentrapportering ska förbättras och årligen anmälas till nämnd.

Förvaltningen ställer sig bakom revisorernas förslag att stadsgemensamma riktlinjer och styrdokument tas fram för att tydliggöra kontinuiteten i arbetet med barnsäkerheten. Revisorerna påtalar behovet av att en stadsövergripande samordning av barnsäkerhetsarbetet bör prioriteras. Barnsäkerhetsfrågorna skulle kunna bli en del av kommunstyrelsens säkerhetsprogram.

Den nyligen beslutade "Förskoleplan för Stockholms stad" innehåller en passus om att förskolans inomhus- och utomhusmiljö måste uppfylla gällande krav på barnsäkerhet. Stadsdelsnämnden och förskoleenheterna ska därmed i sina kommande åtaganden väga in barnens säkerhet i det pedagogiska arbetet både inomhus och utomhus.

Målen i kommunfullmäktiges budget för förskoleverksamheten är översiktligt formulerade och anger en viljeinriktning. Konkreta indikatorer till målet om trygghet och trygg miljö i förskolan finns inte. Revisorernas förslag att staden tar fram indikatorer för att mäta barnsäkerheten i förskolan och för en systematisk kvalitativ uppföljning av arbetet skulle vara ett stöd i ett förbättrat barnsäkerhetsarbete.

Älvsjö stadsdelsnämnd

Älvsjö stadsdelsnämnd beslutade vid sitt sammanträde den 23 april 2009

Förvaltningens tjänsteutlåtande överlämnas som svar på revisionsrapporten.

Älvsjö stadsdelsförvaltnings tjänsteutlåtande daterat den 1 april 2009 har i huvudsak följande lydelse.

Förvaltningen ställer sig positiv till att stadsrevisionen genomfört en kritisk granskning av barnsäkerheten i förskolan. Därmed kan förvaltningen, genom den revidering och komplettering som nu ska genomföras av stadsdelsförvaltningens handlingsplan för barnsäkerhetsarbetet *En trygg och säker förskola*, i högre grad uppfylla de krav som ställs enligt lag-

stiftning och riktlinjer.

Förvaltningen instämmer i att riktlinjer och styrdokument bör samordnas centralt av staden för att få ett mer enhetligt och systematiskt arbetssätt och för att underlätta arbetet med barnsäkerhet i förskolan. Noterbart är att den nya förskoleplanen som antogs av kommunfullmäktige i mars 2009 anger, att förskolans inomhus- och utomhusmiljö måste uppfylla gällande krav på barnsäkerhet för att garantera personal och barn en god arbetsmiljö. Vidare menar förvaltningen att kommunfullmäktige i sin budget med mål för förskoleverksamheten bör ta fram indikatorer som berör trygghet och säkerhet i förskolan.

Revisorerna har konstaterat att Älvsjö stadsdelsförvaltning sedan maj 2008 har en lokal handlingsplan för barnsäkerhetsarbetet *En trygg och säker förskola*. I den regleras förskolechefernas ansvar, ger vägledning för genomförande av årliga barnsäkerhetsronder samt tillbudsrapportering. Förvaltningen kommer som nästa steg, utifrån revisorernas påpekanden, att revidera och komplettera denna handlingsplan. Handlingsplanen kommer därefter att anmälas i stadsdelsnämnden.

I Älvsjös lokala handlingsplan för barnsäkerhetsarbetet regleras enbart enhetschefens ansvar. Förvaltningen kommer med anledning av detta att komplettera handlingsplanen med en beskrivning av ansvarsfördelningen inom förvaltningen. Förvaltningen kommer även med en checklista för allergironder. Även rutiner och arbetssätt för brandskyddsronder kommer att ses över.